

సర్వసామ్యములు

గ్రంథిక రచి

ప్రథమ ముద్రణము

పృథులు ౧౦౦౦

మూల్యము

రూ. ౨-౦-౦

దుర్ముఖ : పరిపరిచి

1956

వరలక్ష్మీ ప్రెస్, విజయవాడ - 2

Dedicated To
SRI THANGIRALA VEERARAGHAVAIAH
Zamindar
of
AMPAPURAM, CHINALINGALA ETC., ESTATES.
General Superintendent of Branches & Agencies
NATIONAL INDIAN LIFE INSURANCE
COMPANY, LTD.

అంకితము

లేమ కృష్ణ కౌగిలింప వార్నిధి నెడ
మాయె 'అవనిగడ్డ' నాయకమణి
దాని కాంతిచయము, తత్రత్య వేద వే
దాంగవిన్నహద్విజాళి గాఁగ

ఇది వేదభూమి యిచ్చట
మొదలిచదువు దివ్యవెలుగు ముడుగకయ పదిం
బది చమురు పోసినట్టిరు
పృథాకు పరిపృథసమాన వెలనాటి ద్విజుల్

అమృతావాదు లకుత్సితుల్ హుతభుగర్పాధీన ధీసర్వులు
త్రమపాండిత్యులు సంప్రదాయమతు లద్ధాశీలు రానంద వి
క్రము లాదేష్ట అనీచబుద్ధు లసమాకాంతుల్ మహోదారు లా
శ్రమబద్ధుల్ వెలనాటు లాంధ్రజనకాసారాంబుజాతాకృతుల్

‘తంగిరాల’ పేరి వంగసంబున సోమ
 యాజి పొండరీకయాజివితతి
 యవనిగడ్డయందు నాది దీక్షితవాద
 సంప్రదాయభృత్ప్రజాపతితతి

సూరిమాళి సుబ్రహ్మణ్యసోమయాజి
 మూలభూతుండుగాఁ దంగిరాల వంశ
 కల్పవృక్ష మాగ్నిధ్రువుకాండ మయ్యె
 విస్ఫురద్విజశ్రేణి తర్పితము గాఁగ

భార్గవుడు చ్యవనుం డాపనవానుఁ డౌర
 వుండు జామదగ్నుం డయి పొలిచి తంగి
 రాలకులము పంచాక్షరేయ ప్రధిత మగుచుఁ
 గోటి కెక్క శ్రీవత్సన గోత్ర మగుచు

వారిలోన రామబ్రహ్మ పొండరీక
 యాజి ప్రగ్రహధృత మనోవాజి నవ త
 టాకనిర్మాత మధుమధురాంబుదాత
 దాత యీ కృతినేత ముత్తాత తండ్రి

కలి ముదిరి వేదవిద్యపై గౌరవంబు
 పోషణంబును దక్కు వైపోయి కావ్య
 జాని తండ్రి శ్రీ రామావధానిగారు
 బ్రదుకుకత్తి రెండవనైపు పదును పెట్టి

ఇటు చేతువులు త్రవ్వించెను
 అటు చరువుల హవిను వేల్చె స్వాధ్యాయ సదా
 స్ఫుటవాణి జనము మెచ్చుగఁ
 బటువగు తాకికముగూడఁ బరిపాలించెన్

ఆ మహాత్ము భార్య రామ సీతాదేవి
 యాలు మగలు తర్పితాత్ము లగుచు
 ముగురుసుతులఁ గనిరి మూఁడవపుత్రుఁ డీ
 రమ్యకావ్యభర్త రాఘవయ్య

జరయు మృతియు లేక చనునట్లు ప్రిజ్ఞండు
 ధనము విద్య కూర్పఁ దలఁపవలయు
 ధర్మ మాచరింపఁ దగు మృత్యుచేఁ దల
 పట్టి యీడ్వఁబడినవాఁడువోలె

అన్న నన్నయ్యగారి వాక్యంబునకును
 లక్ష్యభూతంబుగాఁగ నిలం జరించు
 తంగిరాల కులాబ్ధి సుధాకిరణుండు
 రమ్యగుణశాలి శ్రీ వీరరాఘవయ్య

మరియుఁ గొందఱు ముట్టిన మట్టి యాను
 పైడి రాఘవు హస్తంబు పరుసవేడి
 బంధురాజికి నితడు సౌభాగ్యవేడి
 బ్రాహ్మణశ్రేణి కితఁడు ప్రసానివేడి

ఆరామూదిక ధర్మ
 ప్రారంభవిభాసి రాఘవయ్య త్రియూ వి
 ద్యారక్ష సేయుఁ దొలిమే
 లూకరఁగఁ గలిమొగము రంగులూ ముంచునటుల్

మధురహాసన గల్లాకృతి
 విధుమతి వేదార్థనిధి వివేకసటద్రూభ
 పృథుగతి 'కుప్ప లక్షో
 వథాని' తత్పాఠశాల పరిపాలింపక

ప్రాకటమతి రాఘవ ల
 క్షీకామేశ్వరుల గర్భమేదిని సస్య
 శ్రీకొమల మగుఁగావుత!
 చేకొని తట్కర్తి తెలుపు సేయుత దిశలక

ఓం.

శ్రీ వల్లీ దేవ సేనా విజయము

పన్నిదలై నట్టి భాస్కరుల్ పొడిచిరో
యనఁ గాంతు లుమిసెడు కనులవాఁడు
కూయగా విక్కిన కుక్కుటస్వామినా
గ్దంచు ఫాలభాగంబువాఁడు
శక్తి యింకెక్కడ సమకూడు నన్నట్లు
లమరిన బాహుదండములవాఁడు
కాలిపెక్కల వెండుకలు నెమ్మికన్నుల
జిలుగు జగాజిగుల్ చిమ్మువాఁడు

అతని తేజస్త్రి యర్థమై నట్లు వానిఁ
పంకఁ గాంచిన శౌర్యశబ్దము స్ఫురించు
నట్టి యొక్క కుమారుఁ డింద్రావసథము
చిత్రమగు సావడిఁ బచారు చేయుచుండి

తనుఁ బిలిపించి యింద్రుఁడును దారకదైత్యునినుండి యెల్ల పృ
థ్విని గెలువంగ నౌ పనిపెట్టెను వేలుపు సేన యొక్క దా
రిని జనకుండఁ దన్నును వరించె జమూపతి నిట్టి క్షిప్రమై
న నిముసమందు నాయన మనస్సు మనస్సున లేకయుండఁగా

వానకాల మన్న భ్రాంతి సందిపించె
నిందుఁమేడ నెరిగె నింతలోన
నల గవాక్షమందు నరసె నొక్కలతాంగి
తన్నుఁ గాంచుచుండఁ గన్ను లుంచి

తానుగూడఁ గన్నుఁ దరలింపకయ చూడ
నామె మొఱుగి చనియె నచటినుండి
యంత నా గవాక్షమంత శూన్యం బయ్యె
నతని యెడఁద శూన్య మయినయంత

ఇంతలో నింద్రుఁ డరుదెంచి యేమి స్వామి
యనిన నేమి స్వామి యనె నా కుమారుఁ
డతనిమూర్ఛాసమంబైనయట్టి సితకి
మఘవుఁ డాందోళనం జెంది మనసునందు

దిగ్గున నెవ్వరేఁ జలము తెండని పిల్చెను వేల్పుతేడు నా
దగ్గర నున్న యా మెఱుపు తా జలకుండిక తెచ్చి నిల్వఁగా
సిగ్గున దాగుచుక గనులచెంతలఁ గాంచెద రొక్క రొక్కరుక
దగ్గరనుండి యెంతయన దవ్వలనుండిన యట్లు లెంచుచుక

వినయముచేతఁ బాత్ర) నటఁబెట్టి వశానమయాన యేగె గ
 మ్మన మన సుగబట్టిన కుమారుడు నేటు యెటుంగనట్లుగాఁ
 గనులను నీగ మద్దుకొని కన్నుల తెల్విగ నేదొ విచ్చిపో
 యిన తెరయట్లుగా నభినయించుచుఁ జేసెఁ జమూప్రసంగముల్

సావడిలో లేని స్వామికై ముక్త ×
 వాక్షంబునందు నిరీక్ష సలుపు
 కనకపాత్రకఱోడఁ గైకొని జల మూర
 కయ పోవుఁ జానిడి గడపనాఁక
 కడఁగి యుద్ధప్రసంగములు పల్కెడు శుకీ
 వ్యాహారములు శోధ నాలకించు
 వినయాన నలనుండి వెడలెడు గతివశా
 సమవైఖరీ మంధరముగ నడచు

పగటనే కోడికూసినపగిది ప్రకృ
 మీఁదినుండి హతాత్తుగా మేలుకొనును
 తన చదువుచున్నయట్టి గ్రంథంబు మొదటి
 దొపుటయుఁ దిరుగద యెంతసేపటికిని

ఇట్లుల నుండికూడఁ బ్రభు వింటికి వచ్చినవేళఁ జావడిం
 బట్టను స్వామి యే పసియుఁబట్టక వచ్చుచు నుండె నైదునా
 ళిట్లుల సాగఁగా నెడఁద విద్దటును న్నిలుపంగలేక నా
 డొట్టులనైన కోర్కె నెలయింపంగ సాధ్యముకాక యొక్కటక

కొగిలించినంతగా నెట్టయెదురుగాఁ
గలసికొనిరి లోనిగడపమీఁద
కొగిలించునట్లు కరములు నెత్తిరి
వినయభావమునను వెనుకఁబడిరి

స్వామి యడిగెను నీదు పే రేమి యంచుఁ
జెలియ చెప్పెను మఱి దేవసేన యంచు
ఇద్దఱును నవ్వినంతలో నెన్ని నాళ్ళ
దైనదో యొక్క పరిచయ మవతరించె

ఇరువురు సాధునాగరకవృత్తులు కొర్కిప్రసక్తి తేక సం
గరమును నందులో మఘపుకార్యము తారకు గెల్పు నీతిలోఁ
దెనువులు ముచ్చటించుచు నతిప్రమదాకృతి ప్రొద్దుపోయి యం
బరమునఁ జందమామ కనుపట్టిన నట్టులె మాటలాడుచున్

ప్రొద్దుపోయి వేలుపుల తేడు వచ్చిన
యపుడు నట్లె మాట లాడుచుండ
వారి యింతయైన పరిచయం బంతలో
నెట్టులయ్యె మఘపుఁ జెటుగలేడు

చదు విద్వజులను జూట్ట
మ్మది యెఱిగిన యంతలోన నాప్తత కలుగున్
హృదయములు మున్నె విద్యా
సదనంబున నున్నయున్న సుతులుగానన్

మరునాడు కలసికొనఁగా
నిరువురు విడిపోయి గిద్ది యేమి విడుట రా
తిరి తెలవారుట తప్పని
సరిగాఁ దెలవారె నురల స్వామియు వచ్చెన్

స్వామిదెస నామెయొక పరిచర్యచేయు
నామెదెస స్వామి యొక్కస్వామ్యమ్ము నెఱపు
పైకి నెయ్యమ్ము లోపలిభావ మేమి
పొంగక జగదంతర్యామివోలె నుండు

పోవ నిష్ఠములేకయు బోవఁ దప్ప
కొక దినంబున స్వామియు నూరి కేగె
నాల్గుదినములు నుషణుపైనదియు నచట
నంత పనిచేయుటకు మనసాడకుండ

ఇచ్చట దేవసేన పృథు వేగిన సంగతియే యెఱుంగకన్
వచ్చు నటంచుఁ జూచి మఱి వచ్చుట కన్నడ కెంతవేళకన్
గ్రచ్చటఁ దాను కానియెడ రా నని చెప్పట యేమి తప్పు నా
మచ్చరికించి రేపటికి మత్సరమున్ విడి యేమి తోచకన్

తనగోన మాకందతరుకిసాలయ మేలొ
యరక కోపించునం చూహసేయు
దూరానఁ గోకిల వై రానఁ గవిించు
పద్ధతి... భావన పోయి

చలువ జాబిల్లి వెల్లుల వేగమున నిల్వఁ
 ద్రొక్కికోతేనట్లు తూలిపోయి
 అది యెన్న డనుకోనియది నులయాచలా
 నిలము కవోష్ణమ నలపు నిలిగి

ఏదొగ్రంథము చనుచుగా వెంచుటకును
 దానిపై సుంతకోరి గంథమైతేక
 కోడికూయుట నిన్ను మేల్కొలుపుపగాక
 తెలిసికొనె నూగకయ యంచుదేవసేన

ఒడలు పులకరింప నూహించితారణం
 బతనిఁగూర్చిన యూహ యంచుఁ దెలిసి
 ఎవ్వరో యడిగిన నేదియో మారు చె
 పుగవచ్చు స్వామియ న్పలుకు వాపి
 నెమిలంచుచీర యుండిన దొక్కటే దాని
 వదలక తాలించి పవలు నిశేలు
 ఉఱక యేదో గీయచుండి యాటవసంఖ్య
 కృతసహస్రంబుగా గీసి తెలిసి

అమరనాథునిఁ దనసేవకాళి స్వామి
 యంచు నాడిన హృదయంబునందు నురిసి
 తెలియరానట్టి బాధగా దేవసేన
 నాటుఁగుదినాలు నాల్గుయుగాలుగాఁగ

విదవనాడు ప్రాంగణమునందున నా విలుచున్నయట్లు చం
ద్రోదయవేళదాఁక విలుచుండి సురేంద్రుఁడు వీట లేకపో
గాఁ దనుఁ బలకరించుటకుఁగాని భయంపడియుండ నేవకుల్
సూదులవోలె గ్రుచ్చుకొనుచున్ వెలివెన్నెల స్రుక్కఁజేయఁగా

కనులు తెఱచియుండెఁ గాని వచ్చెడునట్టి
మనిసి నెఱుఁగుతెల్వి తనుకు లేదు
అంత స్వామి వచ్చె నటులలోఁ బ్రాణ
మున్నవాఁడు తూలుచున్నవాఁడు

వచ్చి దేవసేనప్రకృ కూర్చుండెను
తనువు తనువు నానుకొను విధాన
వెచ్చ వైనయట్టి వేసంగివెన్నెల
సన్న సన్నగాఁగఁ జల్లనయ్యె

చెక్కిలి చెక్కిలి నానిచి
యొక్కరిబుజమందు వ్రాలి యొకరు కరములన్
నొక్కుచు భుజముల మనసుల
సుక్కినతన మెల్లమాన్చి సొక్కిరి తుదకున్

సేహము చిత్రమైనయది చిత్రము లెంతటి దగ్గ రైననున్
దేహము లంత దగ్గరకుఁదెచ్చుట కింకొకవేళ కావలెన్
సాహసకార్యమాఁ బెరిల సజ్జనులం దెడఁబాటుకాక స
చ్చివృత్తమైన చిత్రముల యూపుట దగ్గరసేయు మేనులన్

శ్రీధగా సీతీశాస్త్రగ్రంథ మొక్కండు
 స్వామియుఁ గూర్చుడి చదువుచుండ
 అతని బుజంబుపై నానిచి చిబుకంబు
 దేవసేనయు దానిఁ జూచుచుండ
 స్వామి వామకరంబు పైకెత్తి యాయచు
 మెడకును దగిలించె మెలికగాఁగ
 ఆ సమయంబున నరుదెంచె నిండ్రుండు
 నిండ్రుని రాక వా రెఱుంగలేదు

ఆమరనాథుండు నిస్తబ్ధుడై మొక్కిరి
 యంతలోఁ జిటునవ్వున నచటినుండ
 వెనుతిరిగి సద్దసేయక వెడలిపోయె
 భయముచే నట్లు నిట్లు సేవకులు తొలంగ

ఒక్కదినుంబున స్వామియు
 నక్కలికిం గాంచి నీకు నమృతదృశాంతా
 చిక్కి యహల్యాజారులు
 నెక్కడి జనకులు వచింపవే యని యడుగక

తమ రేమొ వేదమూర్తులు
 సమరేశ్వరు నట్లు లనుట యది మీకె తగుకా
 తమరిని సేనాపతిగా
 నంచు మరి యందుకేగదా శివమూర్తి!

తనర సరిష్టనేమి యను దానవనేతకు రెండుకన్నులై
తనయలు గల్గి రిద్దఱు మృతామృతబుద్ధులు దైత్యుసేన కో
పన, దను నీతిశాస్త్రమునఁ బండితురాలయి దేవసేనతో
ననయము మచ్చరించుఁ గలితామరనీతిమతిప్రగల్భతో

కడునడిఁ బాపముల్ కలిపికట్టిగఁ గట్టినయట్టివాడు దై
త్యుఁడొకఁడు కేశినామకుఁడు దుష్టసురారి నయప్రచార లు
బ్ధుఁడు మఱి దేవసేనపయిఁ బూనిన మత్సరభావ మొప్పు న
ప్పడఁతుక కెల్బులైఁ బరిభావముసేయఁగ నెంచు విచ్చలుక

జనకుఁ డరిష్టనేమి దితిజప్రభునీతిని దోషసంచయం
బను వచియించు నయ్యఖిలముక దనకూతురు దేవసేన నే
ర్పిన దని వ్యాఖ్యసేయుదురు వేడుకపొందిన సర్వదైత్యు లం
తన మఱి దేవసేన యన దానవజాతికి గుండెమంటయై

వ్రాలి యె దేవి దుష్టమగు రాక్షసనీతిని జూపు గూఢమా
వేశిను దేవసేన గొని పెట్టుచు నుందురు కారలోన న
య్యాలరిచేతిలోని దగు నర్థము స్పష్టముచేయు నంచు నీ
లీలను సేసఁ దట్టుకొనలేక యెటో వధియింప నెంచుచుక

అమరశ్రేణిని దానవావళికి నాహారంబుగా సృష్టి చే
సె మరిం దైవ మటంచు వారి దసలొసిద్ధాంత మామాట స
త్యముగాఁ గొందఱు దేవతల్ నడువ నా దైతేయసంతాన మ
క్రమమార్గంబునఁబట్టి బిట్టు మితిమీఱక నేను గుఱించితిక

విష్ణువే రాముఁడో యి పృథ్విఁబుట్టి
సర్వరాక్షససౌతతి సంహరించు
ననురు లందఱు చావనియట్లు నేను
కొత్త యొకనీతి కల్పించికొంటి నెడఁద

సర్వసృష్టియందు సతివైన సంతతి
పైనఁ బ్రేమ లేనివారు లేరు
ప్రేమ యెచటఁ గలదు హృదయంబునం దుండె
త్రివి తీయఁదగినదానియందు

దయ ప్రేమయొక్క రూపము
దయ పుట్టగఁ జాలదవ్వు త్రేవ్వఁగవలయున్
దయ పుట్టె నేని రాక్షస
చయ మైనను వేల్పు లగుట సమకూడుఁగదా

శతధృతిఁగూర్చి నేఁ దపముసల్పితి నన్నును గొంచుఁబోయి దే
వతలను నొక్కసూరునకు భార్యను జేయు మటంచు నాతఁ డి
చ్చితి ననఁ గేశి నా తపమునేత నెఱింగి య దేమొ కీడు కో
రితి నని నేను వారికి దరిదుర్దు నన్ను హరింప నెంచుచున్

నన్ను నిద్రపోవుచున్నట్టి దానిని
నెత్తుకొంచు మింట నెగిరిపోవ
మింటియందు నాకు మెలఁకువవచ్చి నే
నరచుచుంటి భయమునంది బిటు

కాశీకింబోయి యచట విశ్వేనోజ్ఞ
జరిపి మింటను వచ్చెడు హరిహయుండు
నటపులకా విని వచ్చి వజ్రాయుధమున
చండవేగునికేళిని సంహరించె

నన్నుఁగూర్చి మున్నె విన్నాడు నే నని
తెలిసి సంతసించి తెచ్చినాడు
ఆరినికిని నేను కూఁతుర నైతిని
నాటనుండి స్వామి నేటివరకు

నేటినుండి యింక నీ వేమి యాదువో
చెప్ప మన్న దేవ సేన నవ్వె
గాని తండ్రి యాయఁగావలెఁగద తాన
యనిన స్వామి తాన యడుగ ననియె

ఒకపని చేసిపెట్టి ధర నొక్కని కోరినఁ గోరవచ్చుఁ దా
రకుని జయించి పోయి యమరప్రభు నే నిఁక దేవసేనఁ బొం
దక బ్రదుకంగలే ననినఁ దా నమరేశ్వరుఁ డీయవచ్చు నూ
రక చని యిమ్మంటచడుగరా దడుగంజుమి నే సురేశ్వరుకా

మా యింటికి రా! పోదము
మా యమ్మను జూతుగాని మా యమ్మ యనకా
మా యమ్మ యనంగా నీ
వే యెఱిగెడు నేను చెప్ప నేలే సేనా!

అనిన నిట్లనె నవ్వచు సంబుజాక్షి
అత్తగా రేమొ పరమదయాసముద్రు
రాలె మీ నాన్నగారికి వ్రాలి ముక్కు-
పైన నుండున టందు) కోపంబు స్వామి!

భూమినినఁబుగాఁగఁ బెడమోముగ నిశ్చలదృష్టిరేఖగా
స్వామియుఁ గూరుచున్న నవవారిజలోచన యేగి స్వామి బా-
హుమృదుదండమున్ గరమునం దెరులించి యిదంతకోపమే
నా మఱి నవ్వుటాల కనినన్ సిగబారెడు చేసికొందురా?

మఱియు స్వామియుఁ గోపంబు మానకున్న
దండ్రీ యనుమతి పలకు పద చనుదెంతు
ననిన స్వామియు లేచె, వెంటనె లతాంగి
యతనిబడి యేగె విడిచీరయైన లేక

ఊరితుదిదాఁక జని పోలిమేర దాఁటి
కమ్మని పొలాలనశుమగాఁ గాలిబాట
వెడలుచుండిరి మును స్వామి వెనుక నేన
బాటవెంబడి నొకమాట పలుకు లేక

ఎచటనుండియో వచ్చెడు నింతలోన
నెట్టయెదురుగ నమరలోకేశ్వరుండు
నాయనంగాంచి కళవళ మంద స్వామి
కారణ మెటుంగలేడయ్యె సౌరపతియు

ఇరువురినంకఁ గన్గొనగ నిర్వరు పల్కరు కొంతవేళకున్
హరిహాయుపాదయుగ్మమునయందున వ్రాలెను దేవసేన యా
హరికిని నప్పు డిర్థమయి యాస్వమునం జిఱునవ్వుతోడఁ దొం
డరపడి రిద్దఱున్ సరి పదం డని ముందున కేగి వెన్కకున్

మరలి యిటు లనె శూరపద్మానురున్ వ
ధించితివి స్వామి! నీ కిచ్చి దేవసేన
పెండ్లి సేయంగ నెంచితి వెడలి బ్రహ్మ
తోడ వచియించి వచ్చుచున్నాడ ననుచు

ధృతి నారగ్యధబాలపత్రకసితశ్రీ పొల్చు చిర్నవృలక్
బృతనాసాహుఁడు వెళ్ళిపోవఁగ భుజావేల్లల్లతా తన్వియై
శితికంతప్రియనూను డేగె దెసలక్ షేత్రంబులం గంకె ల
చ్యుతుఁడై కోయుచు నూచవియ్యమునుదించుం బొటలం బాడుచున్

ఇది సేనాసమీకరణ మను
ప్ర థ మా న న ము

ఓం.

శ్రీ వల్లీ దేవ నేనా విజయము

ఉడుక్కగఁ బెట్టునో ప్రాయ నహో యొక్కదైదుబియ్యమైన చిం
దెడు జలమైనఁ దేగలుగునే యిది యే దొర కన్నకూతురో
లోడితెఁడు లేదు చూడఁగఁ దలోదరి పాదలిమూఁకలోపలం
జెడితివి కాపురానికి హాసీయిసి నెచ్చటఁ దెచ్చినావురా!

పడినపాటులు పడని దేవతలుగాని
తారకాసుర సాగరోత్తరణకరణ
నావ నీ వౌదు వంచు నున్నారు నీవు
చెలఁగి యిందుపగింజఁ దెచ్చితివి పోయి

పుడిసిలించినవాఁడు విడిసి పట్టు మని సా
గరవారి పెకతరంగముల గములు
దుసికిలించినవాఁడు తూఁగి తూఁగించి మం
దాకినిఁ జలిపర్వతంబు గూడు

ముదలకించినవాడు పొదరు కన్నోమల నీ
లిమచే బ్రభాతనాశీకజన్ము
నురవడించినవాడు బిరుసుగడ్డన మం
చుంగొండలో బీటు చూపునట్లు

ఎవ్వఁడో యొక్క తేజోమహీయు కూతుఁ
దెచ్చియుండిన దైత్యు సాధింపవచ్చు
వేల్పు లనుకొన్నయట్టిది వేటు నీవు
చేసినట్టిది వే రోయి చిట్టితండ్రి

అతితరభీతి నందితిసుమా నెల తక్కువబిడ్డ వంచు బా
వతిమిరలు ప్తిమై బ్రతికి బట్టనుగట్టితి వంచు సంతసిం
చితి నొక గొప్పయింటిదగు చేడియఁ గన్గొని పెండ్లిచేయ నెం
చితి నిటు తల్లికిం దెలియఁజేయకపోయితి తెచ్చి తీయమన్

నాయనా? నీవు నెన్నిగండాలు గడచి
బయటఁబడినావో తలఁపునఁ బారె నేని
కాంతమై యుండి నా యొడల్ జలదరించు
నీశ్వరకటాక్ష మున్నది యంతవరకు

ఇది నా భాగ్యము చూచెదన్ జిటుతలండ్రి! ఆయొడల్ తా నెఱుం
గదు నీ పుట్టినవేళ నీ జనని పైగాఁ గొంప నిప్పుంటుకొ
న్నది తండ్రి! యది చాల దన్నటుల పై నన్ బొంగి భాగీరథీ
నది యిల్లుంతయు నీటిలో మునిగి నానాబాధలై యుండఁగన్

ఆ వరదలోన నెచ్చట
నీవో నా తండ్రి యెచట నేనో తెలియం
గా వీలులేద చివరకు
నీ వగుపించితివి కొన్ని నెలలకు నాకుకా

వరదలోఁ గొట్టుకొనిపోయి వరద తీయ
నొడ్డునను తెల్లుతోటలో నొండులోనఁ
జిక్కి కడు పుబ్బనేడ్చెడు చిట్టితండ్రి
నిన్నుఁ గని జాలి యేరికి నెగడ గుండు.

పతులకు భీతలై వారుగువల్లియ బ్రాహ్మణకాంత లల్లదొం
గతనముగాఁగఁ జనుమపఁగాఁ దెలిచికని తెల్లుపూల సం
గతిఁ జిటుమెత్తపాత్తులఁ బగళ్ళును రేలును సాగిపోవఁగా
బ్రతికితి నీవు నాదయిన భాగ్యము మంచిది రయ్య యింతకుకా

ఆటుగురు చంద్రు లుదయించినట్టులైన
నీ మొగము చూచి చల్లనై నెగడఁ గనులు
పసుపుతోటలో నంకురంబులవిధాన
తనుకు నా మేను పులకరించినది తండ్రి!

అనుచునె కోడలిం గని హిమాచలకన్యక మల్లెపూల కొం
దనుకుల మేలిపల్వరుసదాన! సరాసరి తూరుపోత కొ
గ్గిన తెలి మొక్కజొన్న చిటుగింజలవోలికఁ జూచె దేల ర
మ్మని తన చేరువందిగిది యా సుదతీచిబుకంబు నెత్తుచుకా

ననుసిగ్గు బెళుకుకన్నుల
నినిచెదు నావంకఁ గనుము నీలాంబుజలో
చన యీ నా బంగరు తం
డ్రిని జెట్టంబట్టి తది యదృష్టము తల్లీ !

పేదసంసార మైనను పిల్ల ! మాది
పరువు మర్యాదలకును లోపంబు లేదు
ఇచట నాయన లేకుండ నే పనియును
మసల దంతటివారు మీ మామగారు

సెనగబద్ధంత లేనెలజిగి నొసంట
సిగ్గునవ్వులు చెక్కిళ్ళఁ జెరువురేక
మనసుతో సిదానించి చూచిననుగాని
నీదు నందమ్ము తెలియదే నిభృతహాసన!

నునుపులు తీరువెల్గులఁ గనుల్ చెదరించును నిల్వనీయ దా
ర్చిన నడమంతరంపుసిరి చిక్కనగుండియ చిక్కఁబట్ట నూ
కొను పడుచోటనే వెదకికోవలె నీలుపురాల! నాదు వి
డను సుఖవెట్టు మమ్మ యకటా వికటంబుల సంచరింపకన్

చెడ్డసురాలికోసమయి జీతము బత్తెము లేని కొల్వూ నా
బిడ్డది కాలిబంటయిన వేల్పులపై దుముదారుగాని యే
ర్పడ్డ సురారిమూకలను బారఁగఁదోలడువేళఁ గాక నా
బిడ్డ మనస్సులోపలను వేమటు ప్రవృత్తుకొనున్ మనస్వియై.

తెలియునో నీకుఁ దెలియదో జలరుహఁజీ
నా కొడుకు గొప్పకవినునీ నా యనుంగ!
ఉఱక నెప్పుడు నూహించుచుండు నెదియొ
కూర్మి నీపయి లే దనుకోకు మమ్మ

ప్రకృతి విచిత్రమైనయది బాలిక! పేదతనంబు మాకు న
చ్చిక యయినట్టిదా దినుసు చేడియ మా కులమింటికోడలై
యొకతుక వచ్చెనేని యదియున్ సిరితీపుల కంగలార్చుపో
లికయును మాకుఁ దగ్గటుల లేనిది యాటకు సంతసించుమే

వినయము నేర్పునొజ్జనుమి పేదతనం బది గుండెలోన నే
జనుడు జగంబుబాధలకు జాలయి నీరయి పోవు వానియా
త్మను రససిద్ధి మార్గమునఁ దార్చెడు విచ్చెన దానిచేతఁ దూ
లిన జను లెవ్వరున్ రసఁ జలింపరు వేరసమార్గమందునన్

పొండమ్మ సుఖంపడు మని
పండిన ముత్తైదు వ త్త పంపిన సిగ్గుల్
పండిన చేనగు కోడలు
నొండు విఱుగు నదివిధాన నొంగిఁ జేరి చనన్

అమ్మ యే మన్న దన్నట్టు లాత్మభర్త
సెజ్జవైఁ బండుకొవి దేవసేనఁ గాంచె
ఆమె సిగ్గులచిఱునవ్వులందుఁ దోఁచెఁ
బుట్టిని ల్పిడ నగు భీతి పోయినట్లు

చిటురేల చివురాకుచివరి జగాజగుల్
 గిలకొటు లేతచెక్కిళ్ల మీఁద
 తమిరసాలకిసాలయము చిట్టచివరలు
 దమియించు లోచనాంతశూలమీఁద
 హరిసీలశకల భాసురరమాసుషమా స
 ఖంబులౌ వక్త్రాలకములమీఁద
 సాబగారు పుట్టుమచ్చబెడంగు జగిపొంగు
 కమ్మని నునుచిబుకంబుమీఁద

సాగువేఁ బోకజగుల బుజాలమీఁద
 ఓలి నులిసెడు నవకంకణాలమీఁద
 నిటుదెసల మేనిపుల్కల నెనఁగుచుండ
 కమ్మసిగ్గులు ముద్దులు కలిసిపోయె

గోరువెచ్చన సుధాపూరకపోలమ్ము
 పతి తీసికొను తొమ్ముపైన నాన్పు
 మృదుకంపన స్వేదపదకరంబుల స్వామి
 చిబుకంబు చిటుతెదోసింట నూను
 చిటుభీతియపు వెనక తెరకాంతి నిరఁజిమ్ము
 వలపుచే భర్తకన్నులను గాంచు
 పతిమనస్సునఁ గష్టపడినట్లు గ్రహించి
 బతిమాలుగతి తలవంచి నవ్వు

జలరుహాయతాక్షి లొలీసంగమమువేళ
చిన్నిస్వామి సుఖము చేదికొనియె
వలపు సిగ్గు భయము కలిసి ముప్పేటగా
పేనినట్టి కోరిక పేర్పిఁజేసి

సిగ్గును భయమును జంటగ
మొగ్గిన యవి భయము విచ్చిపోయిన నైనక
సిగ్గును చెనరక యున్నది
సిగ్గునకే సిగ్గుకలదు సీమంతినులక

సాలయునుగాని తాఁ గనిన సొక్కు ప్రికాశముకాకయుండ సి
గ్గు లొలుకు నాననంబు పెడకుక మలయించుక భర్తతోమ్ముపైఁ
దల యిడుఁ బెన్నిటిక నయనతామరసంబులఁ జూడఁబోవ దా
వలఁ జిబుకంబు నొత్తు పతిపాణినవాంగుళిఁ బంట నొక్కుచుక

తనయొడ లేమొ తీవ యని తాఁ బతి యాడిన వాని యొక్క చుం
బనబరమార్థమైన తనమై సుమవల్లరి యంచు స్వామి చె
ప్పినఁ దన మే న్నుధానరసివీచిక యంచును భర్త యాడుచుం
డిన ననుభూతికిం దెలిసె వికలము లంచును భర్త్రవాక్యముల్

చెలువుగ భర్త్రపాదములచేతఁ గరంబులచేత మేనిచే
సలలితచుంబనార్ద్ర ముఖసారసపంక్తులచేత వాని యు
జ్వలపరిణాహ మంజుతరవక్షముచేతను జొచ్చుకొన్న యు
వ్వెలదుక మేను కప్పఁబడి వే అగురూపమే లేనియట్లులె

తనమొగము రెండుచేతులఁ దాల్చి భర్త
వాల్చినీయక బిగువుగాఁ బట్టినంత
గజబిజి విలోచనంబుల కాంతు లొప్పు
తెచ్చికొని నవ్వు బిగువుగా దేవసేన

తనపదముకా పతిం దగులఁగాఁ దొలఁగింప లతాంగి స్వామి వెం
టన నలివాఁజీ పాదనలినంబులు చేతుల నూని గట్టిగాఁ
దన మొడలందుఁ జేర్చికొని తాఁ దొలఁగింపగ నీయకున్న బీ
తున నది యొక్క పేమగుఱుతో యని మిన్నకయుండెనామెయుకా

పెంపుడుతొండ్రీకూడఁ గనిపించని యిచ్చట నత్తవారి పా
లింపులలో మెలంగనువలెకా బతి కూరిమి నిల్పునట్లు నె
ల్లింపవలెకా మనోహరుని లీల లటంచునె కాక యొక్క సా
ఖ్యంపుఁ బ్రవాహవీచికలయందున నామెకుఁ దోచ దేమియుకా

పతికి నిద్దురవచ్చెడుపగిది లేదు
నెలఁత తనకన్నముందర నిదురపోవ
నాతఁ డే మనుకొనునో యటంచు నెంచు
నెలఁత సొలసినకనులపై నిదురవచ్చె

స్వామిసుఖంబునుం జెఱుపఁజాలక వాహఃమైన కుక్కట
స్వామియు యామినీపరవశేంబుగఁ గూయక యూరకుండ్లినకా
శ్రీమతి దేవసేన యెడఁజెందినదా నలవాటుచేత ని
ద్రామలినత్వముకా పదలె దాపయి వచ్చిన వేఁగుఁబోకకుకా

స్నానముం చేసి శుభ్రవస్త్రంబు తాల్చి
ముంగిటన్ జిత్రచిత్రముల్ రంగవల్లి
కలను దీర్చెడి కోడలిఁ గాంచి యత్త
యింతిచేఁ బరిచర్య చేయించుకొనియె

ఇది సేనాగ్రహణ మను
ద్వి తీ యా స న ము

ఓం.

శ్రీ వల్లీ దేవ సేనా విజయము

అచ్చపు జంటితేనెపెట యంబుజకాంతదృశాంత కొత్తగా
వచ్చినకోడ లార్ద్రతరభావనిధానము శాంతభావ సం
వచ్చతురాస్యనుందరి కృపారస సాధుసుధాంబువాపి యం
చెచ్చట దేవసేన నుతులే వినిపించెను వారి కచ్చటకా
ఒకనాడు సప్తమాతృక
లు కోడలింజూడ మనసులోగొనిరా బో
రుకలుగఁ గైలాసాచల
వికటగ్రామముల సాధునిస్వానములై

తల్లీ! యెప్పుడు దేవసేన తనసద్కంబందుఁ గన్పించ దే
పల్లీతాకకజీవనంబు సవరింపంబోవునో యే మహా
పల్లీనంబగు పేదకాపురము సంబాళింపఁగాఁ బోవునో
యిల్లంచున్నద టన్న పే రతివ యెట్లుండక గృహసారయై

తల్లులు తొల్ల బోయి ముఖతామరసంబులఁ గాంతిమాలఁగా
కల్లరి సౌఖ్యమా సుతునికాపుర మే మయిపోవు నంచు లోఁ
దల్లడ మందుచుండియును దా నది పైకిని దోచరాని హా
సోల్ల సనంబునకా నిజతనూభవుఁ జూతు మటంచుఁ బోవుచుకా

ప్రాణిధర్మంబైనఁ బాటింప దీ జాతి
యని ముక్కుపై వ్రేళ్ల నదుమువారు
ఈ దానపులబాధ యీదేశమున కెప్పు
పోవునో యని వగపొందువారు
అన్నన్న! పురుగులకన్నఁ గనాకన్
మైతిమే యని దుఃఖమందువారు
అలించువారును బాలించువారును
లేరాయె నని మూడలించువారు

నై జనంబులు గుమిగూడి యంగలార్చు
చున్న యొకచోట మాతృకల్ చన్నచోట
కారణంబుఁ విచారింపగాఁ జనంబు
లిట్లు చెప్పిరి కన్నుల నెఱ్ఱనెఱల

తారకాసురపతి యధికారి యొకండు
తులువ పాలించు ని ప్రాంతముల పతండు
వాని యధికారగర్వంబు వాని మదము
వానికే యవి తేలియంగవలయు నమ్మి

హయములు పూన్పనట్టిదియు నావిరిచే నడపించునట్టిదిన్
రయ మది యింత యంచు ననరానిది యంత్రపు బండితెచ్చి వి
స్మయ మొదవించుకోసమయి మా చిటుపల్లయ వీధిఁ దోలె ని
ర్భయముగఁ దాసుక్రిందఁబడి ప్రాణమువాసిరి కొంద టిచ్చటన్

అందులోఁ గొసయూపిరి యాడుచుండె
నిద్రఱికి దేవసేన తా నేగుదెంచుఁ
గాచి రక్షించు నని నమ్మకంబు వారి
కిట్టు లున్నది వేల్పుల యీ ధరితి

అనినన్ మాతృకలున్ గృహగుణముచే నాందోళనంజెంది వా
రిని గాన్పించు డటన్నఁ దోకొనుచు వారింజేర్ప వాహుచి మ
న్నినదే యంచును దేవసేన జననీ శీఘ్రంబ యీ బాధ మా
న్నినదే మందని సేనకా దని పరిక్షాణసుతంబొందఁగన్

కడదిన ప్రాణముల్ నిలుపఁగల్గు మహత్తముకూడ నున్న దా
పడతుక కంచు వారడుగఁ బల్లియవారలు దేవసేన మా
చెడి పరిశీర్ణమై చనిన జీవనముల్ మఱి నిల్వఁబెట్ట మా
పడిన పరిశ్రమంబు ఫలవంతముచేసెడు తల్లియం చొగిన్

అమె యెచ్చట నున్నదో యామె యిచటి
వృత్త మెఱుంగవలె నన మాతృకలు మేము
నామె చూచుటకే పోదు మామె మేమ
యామెతో నిద్రచెప్పుదు మంచు పెడలి

సేనతో నెన్నియో చెప్పఁగావలయున
 యామెకోసమే చూతు మనెడువారు
 నాలుగై నట్టిది నాలుగా నెదు రెను
 రిరయుదు మామెకై యనెడువారు
 ఇన్నాళ్లు రాకుండ నెప్పుడు లేదు మ
 మృతయ కంచును సంగలాల్చువారు
 ఏ జగద్రక్షణాహీనకార్యభరంబు
 నం దెండు మసలునో యనెడువారు

నైన పలుగ్రామములమందు నరిగి యరిగి
 తుదకు నొకచోట నా చోట దొరకు ననెడి
 మాట చెవివేసికొని యంత మాతృకలు ప్రి
 యాణమైరి కుబేరదేశాంతరంబు

వలఁకుల నేత్రప్రవృత్తుగఁ బ్రవృత్తికోసగు పచ్చిముత్తయం
 బులు విలువారు కుప్పలుగఁ బోసినయట్టుల నున్న చిక్క-కం
 కెల బరువై తలల్ మలచు శ్రేష్ఠములంబయి మింటఁ బైడి యెం
 డులతుగల్ విశాలనయనంబులకుఁ సరిహద్దులై చనక

పశువులకు బీడులేకుండఁ బంటచేలు
 మనులుటకు వీలులేకుండ మందిరములు
 మందిరము లంటు వాకాశమండలంబు
 చేలు వ్యాపిం చెడును దిశాసీమలకును

కనుటకుఁ జేలు మేడలును గావి నిజంబుగ బుద్ధిలోపలకా
 ధనము ధనమ్ముగా నయిన తత్పరసీమల నేగి నేగి యె
 వ్వనిఁ గవి సేననుంగుఁజిచి వార్తయెఱుంగఁ గ వేడినక గనుం
 గొనరును మాటచెప్ప రిదిగో యవి స్వారు నాలకించరుకా

జనములు గుంపుకూడి యొకచాయను బాయక శ్రద్ధధానువై
 యునికియు నెవ్వరేని యెదియో విషయంబు బ్రమాణమైవ దా
 నిని వచియింపుచున్నకరణక గవి మాత్మికలుక జలచ్ఛలత్
 జనిత కుతూహలాత్మలయి నాగిరి యా జన మున్నచోటికికా

పదిసెంట్ల గోదమపైరు కుప్పనువేసి
 నట్లున్న కుదిమట్టమైన బొమ్మ
 చేతీత చేనేతచీర పచ్చనియంచు
 మెఱపునా టొమ్ముపై మెలఁగుమూర్తి
 పైడికాంతులతోడి ఫాలభాగమునందు
 నెఱ్ఱకుంకుమపుబొట్టెసఁగు వెలుగు
 నిలుచున్నతీరులో నిఖిలదానవ గర్వ
 మపహరించెడు ప్రతిభాభిరామ

గున్నమామిడి పూచె నొకో యనంగ
 నవవసంత మనోహరానందరేఖ
 యింతి యొక్కతె మాటాడ నెల్లజనులు
 మంత్రముగ్ధులవలె నిలంబడిరి చుట్టు

ఒక సంగీతము పాడుచున్నటుల ధారోక్తిప్రసారంబుగాఁ
ఒక యాజ్ఞాపరిపాలనంబువలె నేత్రోదారకాంతిచ్చటఁ
శుకములే పలుకుచు నుండగాఁ బరభృతాశుస్వానంబు పొం
దికగా స్పష్టములైన పలుకులబడిక దీపుల్ పిసాళింపఁగఁ

సహజముగ నందకత్తియ జలరుహాక్షి
ఆమె చేయు నుజ్వలమపన్యాసవేళఁ
గన్నబొమ్మల చెక్కిళ్ళ కదలికయును
గనుల వెలుగును నందంబు సనుమడించు

ఒక జలవృక్షమందుఁ గుసుమోద్గమమై ధర విచ్చె గుచ్చమై
సకల ధరాప్రసూనమధుసారఁబలందున మానవారి తేం
ట్లకరణి స్నానభోజనకలాపము చేయ సమానభాగమై
మొకరులు కొన్ని యేటికి గుములే గొని కొన్నిటి పారఁద్రోలెడిక

వేల్పునేల యిద్ది వేల్పుల యిష్టమై
నట్లు పూర్వరాజు లట్లు చనిన
దున్ని నాటి కోసెకొన్నట్టి వారిదే
అంతమాత్ర మయినయట్టి చెక్క

ఎవ్వఁడు దున్నెవాని దగు నీ ధరణిం దనుజేశ్వరుండు తా
నెవ్వఁడు దున్ను వాని దని యిచ్చెను విక్రయయోగ్యమై చనక
కువ్విన యాస్తులె సురలు కొందఱు దానపు లైరి వారలుం
జివ్వకుఁ జొత్తు రీ పెరిలజీవితముల్ కృతసేవమై చనక

ఆ మహాదేవి మా యూరి యాడపడుచు
ఆ మహాత్ముడు మా యూరి యల్లుడన్న
పలుకులందలి యర్థమ్ము పాడువడియె
నూరిలోఁ జెక్క యెవరిదివారి కగుట

ఒక సమష్టికుటుంబమై యున్న యూగు
వ్యష్టిబ్రదుకులుగా నయి వారు దొరలు
వీరు పాలేరు లైరి కల్పించినట్టి
భేదములు వేసఁగిపాలాన బీటుఁగ

ధన మనఁగ నెట్లు లుండునొ
జన మెఱుంగరు మున్ను బ్రదుకు సారముకలిమిక
ధనమే జీవితలక్ష్యం
బనఁగా రసహీన మయ్యె నందఱిబ్రదుకుల

మనచదువు మానిపించెను
తనచదువుం జెప్పె నసురధారుణి ఏజ కెం
దును కొత్తయొక్క వింతయు
కనఁ బ్రాతయు నొక్కరోతగా ననిపించెక

పరిచితి కల్గినట్టి వగు భావములం దభిమాన మొప్పు నీ
పరమరహస్యముందెలిసి పాలను డా యసురేశ్వరుండు నా
విరియగు స్వీయవిద్య చదివించెను దేశము వానిజ్ఞానమే
పరమయథార్థ మంచు పలుపాటకు పాలగుచున్న దక్కటా

ఆ దితి గర్భసంభవులయందున నుత్తమధీకులైన ప్ర
హ్లాదుడు నాదిగాగఁ బరమార్థవిదు ల్లల రై నగాని త
ద్వాదము లీ ధర్మత్రిగలవారికి నాత్మ నెఱింగినట్లుగా
మోదముగూర్చు వెంబడిన మోహము కృమ్ము ని దొత చిత్రమో.

వాని నెదిరించిరా యేని వాఁ డొసంగి
నట్టి యాస్తులు నిలచెడునట్టిలేని
భయముతోఁబాటు నధికారపటిమ సౌఖ్య
ములును వదలఁగఁజాలని మోహ మొకటి

ఇట్టి యిరకటమునఁ బెట్టి యెల్ల వారి
ప్రాణ మానంబులను భుక్తపరచుకొనియె
తేనెపూసిన కత్తియై దితిసుతుండు
నమరతతిఁ గొంత లేలిహాసములఁజేసె

పండక వానలేక యిట భారతధాత్రిని మున్ను టొమమై
యుండనువచ్చుఁ బండియు నహో యిట టొమముగా నొనర్చె ను
ద్దండుడు దైత్యరాజ తనదండు విమోహితచిత్తవృత్తులై
యుండఁగ వట్టిపైమెఱుపు లూది జయించినయట్లు చూపెడుకా

నీదువ్రేలు పెట్టి నీ కన్న పొడిపించు
తనది తప్పు లేద యనిన యట్లు
మనదె వ్రేలు కన్ను మనదియే యను తెల్వి
మనకు లేని మోహమును ఘటించి

శ్రీసులేక జన్మతో సంపన్నులై పుట్టి
 అధికారిముల నెల్ల నాచికొనుచు
 తల్లిదండ్రులు నన్నదమ్ములీ మొదలైన
 ప్రేమబంధమ్ములు తెంచికొనుచు
 కామాదులకును స్వేచ్ఛామార్గ మయినట్టి
 యసురనాగరకత నలముకొనుచు
 పేదవారిని మోహపెట్టగా సర్వ స
 మానసిద్ధాంతంబు మప్పికొనుచు

లోక మెల్ల లోగొను విద్యలోనఁ దమరు
 నందెవేసిన చేతులై రక్క టకట
 దేవతలుగూడ దితిజల త్రోవఁబట్టి
 యసుర పన్నిన వ్యూహంబునందుఁ జిక్కి

నందమంది పేదవారి నెత్తురు గడ్డ
 కట్టి నీవు మేడ కట్టినావు
 వారియుసురు తీవ్రవాయువు వీవఁగా
 తూలి మేడ నేలఁ గూలిపోవు

వెసభూమిప్రజదౌ స్వతంత్రమతియే విష్ణుస్వరూపంబుగా
 నసురన్ గుత్తుక కత్తిరించు నవచక్రాంశుప్రతానంబుకై
 విసరత్సర్వసమానభావకలితోర్విక వై నతేయుండు ప
 త్నమున్నీలిత తీవ్రమారుతతరంగప్రోజ్యలుండై దిగుక

అందఱకు వృత్తి చూపించునట్టి నేర్పు
 నీదు రాజ్యాన వెలసిన నీతిలేదు
 దేహానికి బిచ్చగా డరుదెంచె నేని
 లేచి పొమ్మని పారద్రోలెదరు గాని

వృత్తులు సర్వనాశ మొనరించిన దైత్యుడు ప్రాణు లెల్ల నే
 పొత్తులఁ గుఱి నింపుకొను పోడిమి చూపనులేక సంఘమున్
 గ్రోతగఁ దీర్తు నంచు నదిగో యిదిగో యని క్రేళ్ళు సూపు చు
 ద్వృత్తి మెలంగఁగా నసుర వేదురుపట్టినవారు మెచ్చుచున్

యంత్రములచేత సర్వకార్యములు చాల
 శీఘ్రముగ నల్పబడు నని శిష్టకాల
 మఖిల జనములతోఁ బాటు యంత్రములకు
 కూడ విశ్రాంతి యది సమకూడు నందున్

తక్కిన కాల మేమి యగు ధ్యానముచేయుచుఁ గూరుచుందురో
 అక్కట దైవ మున్న దని యాత్మయు నున్న దటంచు నమ్మువాఁ
 డొక్కడు లేడు సంఘమే మహోజ్జ్వలమా పరమార్థమైన యీ
 దిక్కున శిష్టకాలమునఁ దెత్తురు జ్ఞానము సంఘపృథ్వికై

ఈ రాక్షససంఘంబున
 నారా తా నొక్కజీవి దగు భావిశుభ
 ప్రారంభించింక లే దది
 వారు బ్రదుకుచున్న బ్రదుకె పరమార్థమునాన్

సుచ్యవస్థిత సంఘంబు చొచ్చి చెటిసి
యే భవిష్యత్తుననొ స్వర్గస్థిప్తిచేయు
వారలై వర్తమానంబు ప్రళయకాల
ఝంఝగా మార్పుచున్నా రసాధుజనులు

బ్రదికియున్నవారి బ్రదుకెట్లు లన్నట్టి
ప్రశ్న లేదు సుంత భావిప్రిజల
జీవితముగూర్చి చింతతో నడతురు
చిత్ర మైనయట్టి జీవవితతి

అధికారము చేయుటయే
ప్రభావలక్ష్మ్యంబు మఱుగుపరతురు దానిక
వృధ భావిప్రిజలకోసము
కుక్రిధాగుణము హృదయవీధి కూలంకషమై

సుచ్యవస్థిత సంఘంబు సుఖముకొఱకు
సుఖము దేనికి ననుభవించుటకు నెవ్వఁ
డిచట యనుభోక్త జీవుఁడో యెవఁడు వాఁడు
నాతనిస్వరూప మెట్టి దె ట్లనుభవించు

అనుభవించిన నశఁడు స్వయంభువ యగు
అనుభవించెడునట్టి నై చ్యం బదేల
యిట్టిమీమాంస చేయక యెవఁడుగాని
కాంచు శే నిత్యమగు సాంఘికవ్యవస్థ

కొనకొని సర్వదా సుఖము కోరుట జీవుని లక్షణంబుగా
 ధనము కలట్టివాఁడు మఱి తా ధనహీనుఁడుకూడ జీవులై
 యనుజులు సగ్రజాతులునునై యొక రొక్క రొక్క భృక్షశృంగి
 దనుజుని పంపకంబునకు దవ్వయిపోయె సుఖానుభూతికిన్

అరుమొగముల వేల్పు తా ససురరాజు
 రేవు సమయుద్ధమందు దోరించఁగలడు
 మరల సురరాజు తొల్లింటిమాదిరిగనె
 పరువు లెత్తించును బొలాలపై మొయిళ్ళ

ఈలోపున మీ రందఱు
 మేలుకొనుడు పంచి యిండు మీ మీ పొలముల్
 కాణాపహతులు పేదల
 కా లోపము పూర్తిచేయుఁ డమరేఘనకున్

అంత నూరక యుండిన యామె నిభృత
 శాంతిసుకుమార వదనాంబుజాతమందు
 నుపరమించివ శారదయుక్ రమించు
 చున్నయది సర్వమంగళయుక్ జెలంగ

మిద్దెలు మేడలుక బొలము మే మని మే మని గుంపుగూడి తా
 మిద్ది యిదంచుఁ దీసికొను డీయని యిచ్చిరి తత్సమాగతుల్
 గద్దియఁ గూరుచుండి యసుఖంబుగ నాయమయుక్ శివార్పణం
 బిద్ది యిదంచు వాకకలననే గ్రహియించెను సర్వసంపదల్

అదియుఁ గోడలిఁ గాంచెడి నదను కా ద
 టంచు మాతృక లేగి నారంత నంత
 ముసరుకొని వచ్చుచున్నట్టి మోహజలధి
 పెద్ద కెరటాల నొడ్డున విటుచుకొనియె

తీర్థభావంబు త్యజియించి దేహమునకుఁ
 దాఁకినంతన సుఖమయి తమ్మిపూవు
 చుట్టము వెలుంగులుంగ రా ల్చుట్టికొనుచు
 పండిన పొలాలమీఁదను బారులాడె

ఇది శైత్రుప రాజయ మను
 తృ తీ యా న న ము

ఓం.

శ్రీ వల్లి దేవసేనావిజయము

ఆ రీతిఁ బలుచోట్ల కేగి సుకుమారాలాపహేతుప్రసా
నారూఢోక్తుల శాంతవాక్కుల ధనాధ్యక్షేణి క్షేత్రంబులకా
ధారావేతముగాఁగఁ జేతఁగొనుచుకా దానంబుగా శాంత ధీ
శూరత్వాకృతి పేదవారలకు నిచ్చుకా బిల్పి నల్లికులకా

మాసిపోయిన ప్రాతమగ్ధుల నలకొల్పి
పరమేశ్వరుని దిగంబరత మాన్పు
మూలఁబెట్టిన రాత్నముల బైట తీయించి
విదియచందురునకు విందుచేయు
పునరుద్ధరించి చెప్పలను గుట్టెడు వృత్తి
మాతంగకన్యకు మన్నన యిడు
బీభృ కాలువగట్ల వేలముల్ మాన్పించి
సంగీశ్వరునకు పేద మిచ్చు

కుంభకారవృత్త్యాదులు కూర్చి మరల
విఘ్ననాయకునకు మరి వీరభద్ర
దేవునకు సమకూర్చును తృప్తి సేన
మెట్టినింటికి వెలుంగయి మెలంగుచుండి

నాత్రిలి దైత్యనిర్మిత సమాజమునందు ధనాధికారముల్
గుత్తకుఁగొన్న పాలసులు కొండులు మోహముగొన్న కొందఱు
వైత్తుగ దేవసేన జగమెల్ల ననాగరకంబు సేయఁగా
నెత్తిన యెత్తలంచు వచియించి ప్రచారము బిట్లు చేయుచుక

అగ్నిశిఖాభమా నామెశీలమునకు
గృహ మంట దను ధూమరేఖ చెప్పి
అంబుజాపు వెలుంగు లామెమాటలకుఁ గా
తన్య మన్నట్టి వేడిమిని జెప్పి
వైదికం బయిన తద్వాదంబునకు ప్రాత
యవి మాట లన్న లౌక్యంబు చెప్పి
యచ్చవెన్నెలవోని యా ప్రసన్నాత్మకు
తరకజాటిల్య శైత్యంబు చెప్పి

అమృతమయమైన నిత్యరసాత్మకును ద
దీయ పూర్వజనుస్సంస్కృతికిని సుంత
యైన సంబంధ మొలయనియట్టివారు
మహామాయ సేనతోఁ గచ్చెకట్టి

ఈ దేవాసురభావయుద్ధ మిదియున్ సృష్ట్యాది సృష్ట్యంత మం
చాదిన్ లోన నెఱుంగు సేన యొకనా డా దిక్కునన్ మొగ్గు నే
డీ దిక్కుంబడి మొగ్గుచూపు నని నా రే మన్ననుంగాని కా
నీ దైవం బెటు లున్నదో యనుచుఁ దా నెంఁచు గ్రియాదక్షయై

దైత్యభావంబును యథార్థతర్క మొక్క
దాని కొక్కటి దగవు విలంబ జల్ప
ములకు దగ్గరిబంధువు మోహబుద్ధి
సేన వారియందునఁ ద్యజించినది తగవు

కొందఱు దైత్యభావమునకున్ మును దాసులు దేవసేన వా
క్యేందుమనోజ్ఞ చంద్రికల హృన్నవక్తైవముల్ ప్రసన్న భా
వేందరఁ బొంది దైత్యుఁ డొడవించిన సర్వము దుష్టమం చోగిన్
నిందపొనర్చుచుం బరిగణింపకయుండఁగ దానిలేళిమున్

తిరుగుచుండఁగ నొక వాడు దేవసేన
వారిలోఁ గొదరఱుంబిల్చి వత్సలత్వ
మెనయఁగా బుజ్జగించుచు నిట్లు లనియె
మందహాసంబు నెలవున నందగింప

పుథివిని సర్వదుష్టమయి యెదియు లేద తలంచి చూడఁగా
నధికము మంచి దైనయెడ నయ్యది మంచిది యందు మందులో
నధికము చెడ్డ దైనయెడ నయ్యది చెడ్డది యందు మందుచే
శిథిలముగాగ సర్వమును జేయఁగరా దది యెప్పుడై నన్

హరి తన చక్రధార నఖలాసురులకా మడియించలేడె తా
సరనిమాసంబులోన నెప్పుడైనను తా నటు లాచరించెనే
యనియగ వేల్పులై నను నహంకృతిచే మితిమీరిపోయినకా
ధరిణికి జేటుగాదె యది దానవభావము వేసి యున్నదే

సేనలు తెచ్చి శీఘ్రముగఁ జేర్చగ నావిరిగో మహాత్మరా
యానము చేసి యందఱు ప్రయాణముచేయఁగ వీలు చూపి నాం
తానికి డబ్బుచేసికొను దానవుఁ డియ్యది బండి దోసమా
దేనినిగాని డుకొనుతీరున నున్నవి మంచి చెడ్డలుకా

కాశికిని బోవనగు వర్తకంబుసేయ
వచ్చు బంధువులను జూడవచ్చుఁ బోయి
శీఘ్రముగ వేయిపనులను చేయవచ్చు
ధూమశకటంబు గాదనిత్రోయ నగునె

ఒక యిది యేమిటి దానవుఁ
డొకవంద జగత్ప్రయోజనోపాయంబుల్
ప్రకటితమహిమము లాశ్చ
ర్యకరంబులు చేసి వానినా? కా దనుటల్

ఓయీ! భారతదేశ పూర్వమును లెట్లో దివ్య మథ్యాత్మ వి
ద్యాయోగంబున సంఘోషన ప్రశాంతాధ్వంబులకా లోకవి
ద్యాయోగంబునయందుకా బ్రకృతిశాస్త్రప్రౌఢమార్గాన దై
తేయప్రాజ్ఞు లిట్లు సూక్ష్మధివనా దీవ్యత్కియాపండితుల్

మయుఁడు శంభకుండు మరి రావణుం డెంత
యెంత పండితులు సహీనమతులు
సంతకంఠె. గూడ వాధునికులు మహా
మహిము లనుట రీతమాలు కాదు

కడు ససంతయుగంబులుగాఁ జెలంగు
ధాత్రీ యిది నిన్న మొన్నటిదానిగాఁగఁ
జెప్పి ప్రతిదియుఁ గ్రోతగా సృష్టిచేయఁ
దమకు మించినదానికెత్తెదను వారు

కొన్ని తపస్సుచేతఁ గనుగోనగునట్టివి జీవధర్మముల్
కొన్నిటిఁ దెల్పిచేఁ దెలిసికోనగునట్టివి శీలధర్మముల్
కొన్నిటి జేసిచూచి కనుగోనగునట్టివి లోకమందుఁ దా
మన్నిటి నొక్క-సృష్టిఁ గను టాసురమానసవృత్తి యయ్యెడుక

వి న్నెవఁ డిచ్చు వాఁడె యగుఁ బౌరుఁడు దానవరాజ్యమందు నా
సన్నములైన స్వసుఖసాధనసంతతిలాభ మెల్ల సం
పన్నులకే యవం డసురవగ్గము చేరును వానిదే సమ
స్తాన్నతి వేదవాఁ డొకరుఁ డుట్టినగట్టుక యూగులాడెడుక

బిచ్చ మెత్తుట నిప్పు జీవించుతోన
చూపఁగాలేడు రాజన్న శూరమాళి
వాని పూహమ్ములో నెంతవరకు నీవు
చొత్తువో యంతగా నీవు శూరుఁ డగుదు

వాఁడు సంఘమునందు దైవంబునందు
జీవ విషయంబునందుఁ జేసినట్టి
మార్పు లిహతాకికాగ్రసంపాదకములు
పారతాకికసంపత్తి బహిరవేట్లు

గృహ్యముల్ శ్రౌతముల్ విధుల్ కేవలముగ
ధర్మ మాచార మిచట సంధానపఱచు
మట్టి కాదాయె దేశంబు మనుజు లన్న
మట్టి యపుదురయేమి ధర్మంబువదలి

అందఱును జీవులే భేద మనుచు లేద
యేని భేదంబు తనువులయందుఁ గలదు
ఇష్టములయందునను మనోవృత్తులందు
కలదు చివరకు మాటలోవలనుగూడ

పుట్టుకఁ బెంపకంబునను బొందు గుణంబులు మానవాళిలోఁ
బుట్టుకలోనిదే గుణము పొందెడు నేడు తరాల మారుపా
యిట్టుల మార్పుచేసి వెలయించిన లోకము నేకబుద్ధిగాఁ
బట్టెద మన్న సాధ్య మను పల్కఁటు లుంచిన సర్వముక్తి కా

అవియె కావు తినెడు నాహారమునఁగూడ
గుణము సంక్రమించు జనులయందు
సఖలధాత్రి దొరకు నాహారములయందు
నొక్కగుణమే తెచ్చి యుంతు రెట్లు

నమ్మక మేము పెంపకమునకా దన పుట్టుకచేతఁ బూర్వ జ
న్మన్ములఁజేయు కర్మవలనకా మఱి కాలపుముచ్చితేత గా
జ్యమ్మును జేయవారిదగు నాదృతిఁ బోత్సహనంబుచేత యా
పమ్మున బొందు నీ సకలభావములుకా గడుఁ జంచలంబులై

ఇది వేయిమార్గములుగాఁ
గదలిక గల జగముయొక్కకదలిక యే యా
స్పదముగ నిజమును నెవ రెఱిఁ
గెదరో వ్యర్థప్రియత్నకృద్దీశాలుల్

ఎచట మొదలుపెట్టె నచట తా నెట్టిదో
తెలియ సులభముగను దేలిపోవు
పడినయట్టిచోటు విడిచి యూ రెల్లను
విడతలుగను పోయి వెదకినట్లు

ఇంతకు నేను చెప్పనది యేమి యనంగను నాత్మవస్తువుకా
చింతనచేయ మోహమునుజెందకు మెప్పుడు వారియందు వా
రింతకు మానవాభ్యుదయహేతుక తాకికసౌఖ్యసంతతుల్
సంతనపెట్టఁ గన్గొనిన సాధనసంతతి వీడఁబోకుమీ

వీరు కన్గొన్న సాధనవితతియెల్లఁ
బూర్వములు లెఱింగిన సాక్ష్యములును గలడు
ధనము కావలె వానిఁ బేదలకుఁగూడ
నందుబాటున నుంచగా నన్ని యెట్లు

ఇది లక్ష సూత్రముల ముడి
బ్రహ్మ కనఁగా దార మొకఁడు వదలిన నై నక
పదిలమ్ము చెడును జివికిన
పది నానికి నుట్టితైంపఁ బాల్పడెద రహళో

ఈశ్వరానుగ్రహముచేత నింతవరకు
మీకు భారతిధర్మంబుమీఁద బుద్ధి
నిలచినది ధన్యులు సుఖంబులఁ ద్యజింప
నేటికి గృహస్థులైనవా రెవరుగాని

పూవు పరిమళించుఁ బుట్టగానే యనం
గను బూజ్వజన్మసంస్కారరేఖ
ఆ వాడచిలుకయు నా వాడపలుకులే
పలుకు నన్నయది పెంపకము గుణము
ఒకవిత్తు వేసిన కొకచెట్టు మొలచునా
యన్నది రక్తగుణాతిశయము
అకయ నింగువకట్టినట్టి గుడ్డ యనంగ
స్వల్పవిద్యాగంధపాటవంబు

ప్రకృతి యెంతటి యపరిహాసంబో చెప్పు
నీ మహావాక్యములు శాస్త్ర మింతకంటె
జెప్పు దెక్కున యన్నింటిఁజేర్చి సాధు
మార్గమున నేగు తొక్కడె ధర్మంపుటికఁ

పడినచోటనే వెదకికోవలయు నన్న
 మాట నిధనంబు మేల్స్వధర్మమున ననుట
 అల స్వధర్మ మనంగఁ బై యర్థమెల్ల
 నంచు వచ్చియించిఁ 'సేస' పంపించె వారి

ఇది శత్రుసంపద్రహణ మను
 చ తు ధా న న ము

ఓం.

శ్రీ వల్లీ దేవసేనావిజయము

జగ మెల్ల దేవసేనా
సుగమై దైతేయకృత వినూతనసుఖముల్
తగ నూలుకొలిపి ముక్తికి
సుగమం బగు బ్రదుకుతెరువు శుద్ధపాచుచుక

బ్రదుకుటయే యొక్క పరమార్థ మైనట్టి
విద్యలోఁ బరమార్థవిద్య కలిపి
శనముతోపాటు సత్యమ్మును ధర్మంబు
బ్రదుకుపద్ధతియందుఁ బాదుకొలిపి
నెఱి నందుబాటులోనికిఁదెచ్చి పేదవా
రికిఁగూడ దైతేయకృత సుఖములు
చెదలుపట్టించిన సిద్ధాంతములలోని
మేలిమియంతయుఁ గీలుకొలిపి

స్వర్గముఖమైన స్వర్గంబు సంతరింప
 నాశ లుడిగినయ్యి దైత్యపతి యింక
 మనకు లాభంబు లేదని చనియె నింత
 కంటెను శ్రుతానమే లాభకాంక్ష యనుచు

తగినంత విశ్రాంతి ధాత్రీజనుల కెల్ల
 చేకూర్చ యంత్రముల్ స్వీకరించి
 భూప్రజ సోమరిపోతులు కానంత
 వరకును యంత్రముల్ పరిహరించి
 విశ్రాంతికాలాన విద్యాసమార్జనో
 పాయంబు లన్నియుఁ బదిలినరిచి
 అల్పసంపాదుల నల్పబుద్ధుల రాజ్య
 పరిపాలనమునుండి బహిరవెట్టి

వ్యయములేకుండ ధాగుణీప్రజ కెల్ల
 నెల్లయెడల విద్యాసాగ మెఱుంగజేసి
 స్వర్గముఖమైన స్వర్గంబు సంతరింపఁ
 దాను తనయూరి కేగెను దైత్యరాజు

పల్లెలతోడి సంబాధంబు చెడకుండ
 నడవిలో నొక పల్లెయందు మనుచు
 నడవి పూచినవేళ నాపూతపై సన్న
 లేతవెన్నెల చెంగలించువేళ

మలయాచలాన్నిలంబులు దేవసేనాల
కంబుల వ్యాజాన కదలువేళ
దైతేయజనిత బాహువృత్తి సమాగ
తానందరేఖా విహారవేళ

స్వామి దేవసేనప్రక్కన కూర్చుండి
ఆమె సన్నపైటయందు నున్న
రెండుతేంట్లలోన నొండు గోటను మీట
సేనచేయి స్వామిచేయి కలిసె

అది చివ్రరాకుబాకుదొరహస్తమునందలి యల్లత్రాటి తే
టి దరహతోగ్రకాహళములేవను టంగున మోసెఁ గానలోఁ
గదలిక పుట్టి లేజివురుగగురు దగ్గరనుండి శౌర్య మె
త్తి దెసలఁ గ్రమ్మె భావజని తేజము మాసిన సర్వసేనలుక

ఆకసంబున వ్రాలి యొయ్యారముగను
తీయవెన్నెలదారాలు తీయుచుండి
చెక్కుటద్దాలవీడల చెలువు గూర్చి
చానయందునఁ బొడిచెను చందమామ

ఇద్దఱును డిస్సి నిమరించి యేదోవేళ
మేలుకొని మేలుకొననట్టివేళ స్వామి
లేమచెక్కిళ్ళమీఁద వల్లీ యటఱు
నూదె వెచ్చుచుండుపు పాదుకొలిపి

మెలంకున వచ్చిరాని మొక మేలిసుఖంబగు విద్రా మాగు క
న్నులంబడి యూగులాడగఁ దనూగతమై యలసత్వ మొప్పులో
పల నొకతేలు నంటబొడువంగన వెంటనె దద్దరిల్లి వి
హ్వలగతి లేచినట్లు జలజాయతలోచన లేచి నిల్వఁగా

లలన విచారనంబున మెలంకువవచ్చెను స్వామికిఁ సితో
త్పలనయనావిలోచనపదంబున నెఱ్ఱనిసంజ చూచి చిం
దులు సవరించుకొంచుఁ దన దోషతికొంగులు మూటకట్టి యం
జలఁ బతి లేచిచూచెన యుషఃప్రతిరక్తిమ కాకపోవుటల్

తెల్లగా నిలుచున్నది వల్లికాదు
నెఱ్ఱగా నున్నది తూర్పుటెఱుపు కాదు
తెలివివచ్చిన స్వామియు దేవసేన
పాదముల వ్రాలి యొకక్షమాపణను గోరె

తొలఁగి నిలంబడెన్ సజలశోయజలోచన స్వామి లేచి క
న్నుల సప్తరాధమంతయును నూలొన కంపన మందుచున్న దో
సిలి యిడి యాననంబు చిటుచెమ్మట పోయఁగ సేనచేతి వే
ళ్ళులు గొనుసాహసంబునకు లోగనిగుండయతోడి విట్లనెక

శోయజవత్రిసుందర మధుద్రావలోచన! నిన్ను హేమ వ
ల్లి యనఁబోయి వల్లి యనుటే యిట నా యొనరించు తప్పు త
స్వి' యని యేమొ తొంటివలె విప్పుడు నే బలవన్నిబద్ధ బా
హాయుతదేహఁ జేయుటకు నైనను జంకెదనే జగన్నుతా

ఎఱవాగు హఠాఱ్ఱుకను తా
మర మరలింతు నవనీతమానస! యసురే
శ్వరు తప్పు ఊమింతు హృదీ
శ్వరు తప్పు ఊమించలేవె సన్నీతినిధి

ఎఱుపుకంటియందు విఱువురే జంకించు
కేలుపూని నలుగు చేల బూని
చెమటబొట్టు లున్న చిబుకంబు పూని యో
చెలియ; నినుఁ బ్రసన్నఁజేసికొందు

కనుగొని దేనసేనకడగంటను నీటిని గోటమీటి యి
ట్లనఁ బ్రభు! లేదు నీదుదెస నల్పము దోసము దోసమెల్ల నా
దని యెడ భర్తకై యడిగినప్పుడు బ్రహ్మను శూరుఁడంచు వా
యిని జనుదెంచె నక్కట మదేకమనస్కుఁ డటంచుఁ గోరకక

మూఁడుఱోకములకు మూలకందంబై న
యత్తగారు కలుగ నమర గంగ
మరియు వచ్చె నింట మాగినగుణ మిది
తెలిసి తెలిసి నేన దిగితి నిందు

అందుకుఁ గాదుగాని ప్రభువా! నను నీ పనిమీఁద బొమ్మటం
చుం దితిజేందు, మాయ తొలచుంబనిమీఁద నిదేమిన్యాయ మా
నందవికేతనాస్య యిది నమ్మగఁ జాలకపోతి నెవ్వరో
కొందఱు నాకుఁ జెప్పినను ఘోరముగా నిటు సేయు టుందునా

నే నేమొ లేచినచ్చిన
దానిన యవియోదగు మఱియుఁ దగినవిధానక
దానికి జరిగిన దందురు
నే నే మొగమునను దండ్రియింటికిఁ బోదుక

దితిసుతు శాగలందు ననుఁ దేగునఁజూచెను లోక మిష్టం దా
దితిసుతు బాధ లేనితటి దేశము భోగపరంపరా త్వరా
మతి సుఖశాంతనీతి మృదుమూర్తమపట్టదు పోయి కానలో
బ్రతికెద లోపలక విను శివప్రతిరూపము వెల్ల జేయుచుక

ఇప్పటికి నై హిశంబున నిప్పు వెట్టి
తకట నై రాగ్యమునకును నడ్డు రాకు
మనుచుఁ జను సేనమార్గమునందుఁ దొలఁగె
స్వామి బహుదుఃఖభారవివణ్ణుఁ డగుచు

ఆ పల్లి యెవ్వ రాయమ
సేవాభావంబుయొక్క స్థితి యెట్టిది తా
నో వెడలిపచ్చె స్వామికి
నా పనిత ముఖంబుగూర్చునా యను చింతక

ఆమె శబరకన్య యగుటచేఁ దా నేగి
సవరగూడెములకు జలజనే త
అచట లేదటంచు నఖిలవల్లీ పక్క-
ణముల కేగి గౌరవములఁ గొంచు

ఎల్లెడ వల్లియొక్క నుతులే వినిపించెను వల్లి యిందిరా
వల్లి జగద్రమార్పురిణి వంశెన శ్రీశనువిద్యుదాభ సం
పల్లితాబ్జస్తేన సుషమాసముపాత్తమాప్రసాదితా
పల్లులితాఖిలప్రజ కృపామధుసారణి యంచునంగదక

తొలి రక్షించిన మగముల్ సకలవృత్తుల్ విద్యుదుద్యన్మహా
జ్వల యంత్రంబుల సాయమై బహుళవస్త్రంబుల్ పదార్థాభి బా
హులఁ బండించిన వెల్లెడక గొఱతలేకుండంగ విశ్రాంతివే
ళల భూమిప్రజ జ్ఞానవాపికల వాలాయంబు నోలాడుచుక

ఇంటింటం గన సేన, సేన పదసామిప్యంబుక వల్లియుక
జంటల్ గాగను రమ్యచిత్రములు భాస్వద్వర్ణముల్ నిల్పి వా
ల్గంటుల్ శ్రీమధురాకృతుల్ తనకు సేగా మంగళారాత్రికల్
వెంటక వెంటనె వల్లిదేవి నుతులక వించుక హసన్నేత్రయై

ఏ బనిచేసినక దొలుత నిందుశిశూపమఫాలభాగ కా
ర్యాపతితంబగా శశికభాభరణుక నుతియించి భక్తితో
నాపయి దేవసేన నుతులాడి యనంతర కార్యనిశ్చయ
వ్యాపృతబుద్ధియైననుచు వల్లి జనంబులఁ చెప్పఁ జెప్పఁగక

కొంచెము మాత్సర్యమ్ము హ
రించిన సేనకును నామె శ్రీవల్లిక భ
క్త్యంచితఁ గనుగొనవలె నని
పించెక ము మ్మడుగుగూఁగఁ బ్రీతి రహించక

వనితంబేగతిఁ గూడు గుడ్డలకు లోపం బింత లేకుండఁ జే
సెను ముక్ దాను ధరాజనాళికి మరొక శ్రీవల్లి సేతక విను
తన శాంతాత్మకులం బ్రసన్నమతులక దత్తాత్మకులం గాంచుచుక
జని తా వేయి పునాదిపైనను మహాసౌధంబు గన్నట్టులక

పొలతుక వల్లియొక్కనుతి బోదెలు కుల్యలు సన్నపంట కా
ల్యలు చిటుతూములు నదులవంతెన లాపగ నాగు నాన క
ట్టలు పెనుతూములు దలవిడంబన లంతటఁ జేలుచున్న యో
రలబడి లక్షలాది యొకరాలకుఁ బాటుదలల్ విచిత్రమై

నిరతంబు నెండోఁ జరియించుటంచేసి
ముదురుతేలిని నల్ల మోముతమ్మి
బహుదూరము దినమ్ము స్వారిచేయుటచేసి
కతినికృతించైన కాయవల్లి
ఎల్లచోఁ బనులుచేయించుట కనువుగా
నధికారబావాబులైన కనులు
పనివడ్డచో సిద్ధపడుటకు వీలుగా
నొడల నత్తుకయున్న యుడుపు లొప్ప

పూని గజసారణి వినిర్మాణ మొకటి
పర్యవేక్షించు చున్నట్టి వల్లిఁ జూచె
సర్వదేశంబు నచ్చటఁ జానయాజ్ఞ
చేతఁ బాలింపఁబడుచున్న చేలుపు తోఁచె

బొమ్మలను గన్గొనినసౌలిక చాలిక గుర్తుపట్టి యం
దమ్ముగ నేత్రయుగ్మమున దగ్ధమువెంటనె మారిపోయి య
బ్రహ్మగ వచ్చి సేన పదపద్మములందున వ్రాలె వల్లి యా
ర్చి మృగు నేత్రముల్ సజలతామరసంబులఁ గ్రేణిసేయఁగన్

తిగిచి కౌగింటఁ బూనిన దేవసేన
కౌగిటనె పెల్లువినయంబు క్రమ్ముకొనుచు
వేలుచుండిన చెల్లెలివిధము చూచి
విమలహృదయంబునకా సేన వెన్నయయ్యె

ఈమె సన్యాసిని యామె సంసారిణి
కట్టినవంటెన కౌగిలింత
ఈమె దేశికమూర్తి యామెయు శిష్యుర
ల్పరమ విద్యాసంధి వారిప్రేమ
ఈమె పునాది తా నామెసౌధము భావ
ములు వారి వన్యోన్యపోషకములు
ఆమె తత్త్వము తస్మయత యీమె స్వర్గ ము
ర్త్యముల కూడలిసమాగమము వారి

దనఁగఁ జూచెడివారికి నబ్బురముగఁ
దోచె గుండియలందున దుడుకు తగ్గఁ
దూములం జెంగలించుచు దూఁకుచున్న
నీర మొక కొంతదూరాన నిలచి పాతె

ఇది నిరంతరాభ్యుదయ మను
పంచదాసము

ఓం.

శ్రీ వల్లీ దేవసేనావిజయము

ఆమెయిఁ దారహీనలు సితాసితవర్ణ సమాన వృక్షులున్
స్వామిని జేరఁగాఁ జనిరి ద్వాదశసామిని మీలితాక్షు ను
దామ ఋతుప్రభాశబలితప్రణయానతచారువక్త్రు ని
త్యామృతవృత్తిచే నసము నంచదహీనచల తనూచ్ఛవిన్

స్వామిని జూచినప్పటికి సారసలోచన లిద్దఱున్ మరే
మో మది పూర్వ మొక్కరుగ నునిక్యుఁ బోయిన దిద్ద టిద్దలై
స్వామిని వేఱువేఱుగనె భావనచేసిరి వారియూహ రే
ఖామితమూర్తియై పతియుఁ గన్పడె మూన్పడి వారు చూడఁగన్

తలవయిఁ జిన్నిచందురునిఁ దాల్చిన సామికి బాజుబొందుగా
దెలి రుదురాకపేగుగను దిన్నని పెంజెవితమ్మ రత్నకుం
డలముగ నాదిదేవు జఘనంబున జాటిన పట్టుపట్టగా
సలఘువు దేవసేనసయనాబ్జములందున స్వామి కన్పడెన్

లీలగఁ జేయిమీఁదఁ బెళించిన సామికి మేల్లలాడగా
వీలుగ నెందునెం దొగపువ్వుక యుండెను నందు ను
య్యాటల నూచు పట్టుపరపై కనిపించెను పల్లకంతిక్క
నీలకుమారమేఘ కమనీయతనూచ్ఛవ్వియైన సామికి

స్వామి వారిని గాంచి యాశ్చర్యమందెఁ
జేసెన లిద్దఱకును నింత చెలిమికలిమిఁ
జెలిమి సాగుచునున్కిని సేన యప్పు
డంతకోపమ్ము నందుట యబ్బుర మని

ఈసును బాసి చెల్మిమెయి నిద్దఱుభార్యలు నున్కిఁజేసి యా
ర్హ్యసమురోధమైన రణిసౌఖ్యములోపము నెంచి గాఢచిం
తాసమునేతచిత్తమునఁ దామరసాక్షులఁ బల్కరింపక
లో నుడివొంద స్వామియుఁ దలొదరులుక బతిచిత్తభీతలై

మరియు నిపుడు స్వామిగున్నన లందెను
వేళ కా దటంచు వెళ్ళుచుండ
స్వామి సేనజఘనవైభవం బారసి
యరిగి యామఁచేల నాహరింప

వెనుదిరిగిఁచూచె వల్లియుఁ
గనుగోసలయందు విప్పుకణములు సెదరక
తన కనులు మొయిలుజతగా
తన నడకయు ర్పుంర్పుగాఁగఁ దా నడచి చనక

లలనయు రక్తిలేని కనులంగనె స్వామిని దేవసేన కొండ
 దలపడి స్వామి యొండు చిటునవ్వున నాయమచేల వీడెను
 త్పలదళనేత్రయుం బతిపదద్వయు మొక్క ప్రశాంతవాహినీ
 సలలిత సాధుయానమున సాగి చనక గిరిగహ్వరంబులక

అకవచ శాంతిమైన కుసుమాయుధపైని నరూప సేన కా
 నకుఁ జని వాన లెండల దినంబులు సాధుతపంబు సేయఁగా
 మకములకోర్కి లేనినగు సుస్థితిఁ గన్నులు మూసి గుండె లో
 పలి యొకమూర్తి కన్నోచులపై నిలిపెక ప్రహస్త డాస్యముక

అగతి దేవసేన చన నాత్మవిలీనుఁడు స్వామి శాబర
 స్త్రీగుణభావనా మధురచిత్తుఁడు నామఁ బ్రసన్నఁ జేసికొఁ
 గా గణుతించి యామె వెదుకక బహుదేశము లేగె వల్ల తా
 నేగినచోటి కేగక హృదీశ్వరు వేయెలయించుచుం జనెక

ఏ యూరి కేగిన నా యూరఁ దమ పరి
 శ్రమలను రక్షింప నమరిన దని
 ఏ పొల మ్మేగిన నా పొలమ్మున వారి
 సారణీపంక్తులు సాకిన దని
 ఏ యేరు చూచిన నా యేటిపై సేతు
 బంధమ్ములను జతపగచిన దని
 ఏ కోన కేగిన నా కోనలో విద్యు
 దుదితప్రణాళికల్ మెదపిన దని

వల్లి జగదేశరక్షణోత్సల్లమతిని
జెప్పఁ జొచ్చిరి నాలుగు సీమలందు
నెచటి కేగిన నిప్పుడే యేగిన దని
వల్లి యవినను గాదు శ్రీవల్లి యందు

అగ్నిభయంబు మాయఁగ శిలాగృహములు
కట్టించుటకుఁ బదకముల నెత్తె
నీటియెద్దటిపోన నిలువులు త్రవ్వించె
బెట్టయాభ్యులను వాపీచయంబు
సమయాన సుఖముగాఁ జనవిశాలమ్ముగా
బాటలన్నియును నేర్పాటుచేసె
మురికిపట్టణముల నిడుకువీధులను బా
లింపఁ గ్రొత్తవి ప్రణాళికలు వేసె

అధికముగ దైత్యవతి తనయాజ్ఞ నెఱపఁ
బెట్టిన విభేదములను మాన్పించె వల్లి
వివిధసృష్టిరహస్యములే విప్పి చెప్పి
చేకొను మనస్సులను విమలీకరించి

అంగఱు జీవులే నుజ్జయు నందఱు కున్నవి యుత్పిసాన
యంగఱు నుజ్జముక సుఖము నందెద రందఱు శ్రీగతస్సృహలా
స్పందితవృత్తులే పయిని వ్యాధులు నాధులు సృష్టమృత్యువుల్
కొండఱు కున్న లేనటవె కొండఱు కివ్వ సమానధర్మముల్

మరియును జూడ మానవసమాజమునం దసమానధర్మమున్
నెఱయును సర్వదా కళలనేరుపులందు బలాబలంబులం
బరువడిఁ జిత్తవృత్తులను వచ్చెడి నిద్యలయందు దా నహం
కరణము స్వార్థమున్ జననికాయమునందుఁ బ్రవృత్తిహేతునై

కూర్చి సమానలక్షణము కోరి విచారణ చేసినన్ దనూ
ధర్మములందు భేదసముదాయము చింతనచేసినన్ మనో
ధర్మములందు రెండు నిరుదారులఁ జక్కఁగ నేర్పరించి యీ
మర్మము దాచ కేలవలె ట్నొపతి జీవిసుఖం బడైత్యుడై

పిడుగునకును బియ్యమునకు
నెడపక సమకూర్పరా దొకేమంత్రమ్ముక
బిడు గడచుచు బియ్యమ్మో
యొడలిని రక్షించు మన సహా! పిడుగునుడి!

బ్రహ్మయగఁజేసి యందఱును బైకివిరాగను జీవితావశా
శములు సమానమం చనినఁ జాలు నొకో యధికార మెల్ల ను
త్తము లనుకొన్నవారికెకదా సమకూడుట జీవితావశా
శములు సమానమం చని వెనం గికురించుట యేలొ దీనులన్

కర్మ యున్నది జీవుఁడు కలఁడు తదను
గుణముగా సాగు సుఖదుఃఖికోటి జగతి
కడఁగి ప్రతివాఁడు మోక్షాధికారి కాడు
కడఁగి ప్రతివాఁడు రాజ్యాధికారి కాడు

చాతురిచే వివేకమున శాస్త్రచుహార్య నిగూఢవాక్య ని
స్త్రితము ని జగద్గుచుననీతి సహస్రముఖంబులక బరి
స్థితిముగాఁగ నొక్క ముడిపెట్టనలెక సహసా వినిర్ణయం
శాతతజీవకోటికి భయంకరమై యెసలారకుండఁగక

ఈమెయి తద్రహస్యముల నెన్నిజగంబున దైత్యబుద్ధి వ
ల్లీ నుడుగేహ వల్లి విమలీకృతిముంబొనరించి భారత
శ్రీమతిగోని కూర్చు విచరించి ప్రజాఖిలజీవనంబు ధా
రా మృదు శాంతభావచుధురంబుగఁ దీర్చిన తీర్పు చూచుచుక

పతి తనకోసమై విగహభావకృతుండయి వచ్చెడుక స్పృహ
మతి యని వల్లకిం దెలిసి మానిని మానని మత్సరంబుచేఁ
బతికిన నందకుండఁ జను స్వామియు వల్లి పొనర్చు సత్త్రియా
తతి విని కాంచుచుక విరహతాపము ముమ్ముడిగా నెసంగఁగక

ఒకయూరఁ గుండపోతలు
మొకములు ముక్కులును గ నులు మూతవడ మశూ
చికము లవి పెల్లుకేగిన
చకితాత్మయు వల్లి వదలఁజాలద యచటక

ఆ జాలిగుండె బాలిక
పోఁజాలద యచట వదలిపో దనుచు ద్వరా
శ్రీజంఘాలుండు స్వామియు
వేఁజని కనె వల్లి వృద్ధయవీధీమల్లిక

పరులకోసము దైన్యపడు భావమంతయు
 కనుబొమ్మలందునఁ గందళింప
 పరిచర్య సాధురూపము పొందినట్టుల
 నడచుచున్నట్టి యంపంబు తెలుప
 ఇల్లిల్లు తనకోసమే చూచుచున్నట్లు
 కనులలోపలివెల్లు కానిపింప
 ఆత్మజీవితము సేవాగ్ర మన్నట్లుగా
 నడికట్టు క్రొత్తచిహ్ను మ్ము నెరవ

సర్వమును దైవ మన్నట్టి సన్నయాహ
 లేతచిహ్నారీ నవ్యతూలిక రచింప
 బహుశత ప్రార్థనాత్ముల పట్టు నల్లఁ
 గన్గొనియె స్వామి నిలచి యేకాగ్రమతిని

తా నెదురుపోయి వల్లికిఁ గానిపింపఁ
 బెరిగి మరి యొక్కయింటఁ గన్పించె నేమి
 యిప్పుడే వత్తు నంచు నే స్మృతివహించు
 వల్లి యాననబింబంబు తెల్లపోయె

తన యపచారము స్మృతి వ
 చ్చిన దుఃఖింబో జనంబు చెందిన యీ వ్యా
 ధినిగూర్చినట్టి దిగులో
 వనితామణి పరిహరించు వల్లభు నతనికా

అలఘుప్రీతుఁడు స్వామికూడఁ బోచర్యాభావముంబూనిన
ట్లుల నా వేసము వేసికొంచు నటు లిటుల్పోవుచుక దీనతా
చలితాన్యుం డయినట్లుగా నభినయించక నల్లి కన్యోంచుఁ బే
రలుకక భర్తనుగూర్చి యిట్లనియె మర్యాదాకరోరంబుగక

మనుజుల కష్టముల్ దివిజనుండలికిఁ బరిహాసపాత్రముల్
మనుజులుమాత్ర మా దివిజనుండలి నెప్పుడు నాశ్రయింతు రే
మనియెద వన్న స్వామి చెలియా! పటుకోపము సంహరింపవే
వనులను దేవ సేనయుఁ దవం బొసరించు ననుగ్రహరింపవే

తమ యాహారవిహారముల్ శుచితకఁ దవ్వై దురాచార సం
ఘములై కొల్చినటుద్రోదేవతలుగాఁ గాంతామయుల్ భూప్రజల్
తమలో నున్న యనంత న న్నెఱుంగ రీ త్వచ్ఛాంతిసేవాపరా
కృమముక మెత్తురటంచు నవ్వి ప్రభువుక బ్రాణచ్ఛటాభూతుడై

తన యోగవిద్యచేతను

జనముల దగు వ్యాధి మాన్చి జగతికి యోగా

సన విద్యయై వ్యాధినిరా

సనహాతు పటంచుఁ జూపి స్వామియుఁ జనఁగా

పతివెంటంజన బాల బాలకదళీపత్రంబు చెక్కిళ్ళ సం

గతి లేకక గతిలేక తూలఁ బతియుం గైబూని యా చెక్కిళ్ళుల్

బతిమాలుక బతిమాలిమిం బెరిగి యా పద్మాస్య సద్మాస్యచుం

దతిగంభీరిమఁ జొచ్చె హెచ్చిన యసూయాభావపర్యాప్తయై

రే నమృతాంశువెన్నెలలు తెచ్చిన తొమ్మన జన్నియాయుల
మానిని వల్లి రేదొలినమాగమమైన యనంతరంబునం
దూనిన కిన్క సెజ్జపయి నొత్తిలి మంచముట్టె బల్లి నా
నూని కయించ జబ్బగొని యూచిన స్వయ విదల్చుకొంచునుక

కృమముగ నేడ్చునొనికి దిగక దిగ కంటి యరుంగువిడ్డ యా
కమలవిశాలలోచన మోకాటపు వేనలిపూలచెందు వి
భ్రమమున దూలి సెజ్జపయి రాలగ నూరుపుపుచ్చి యిదే
హమున నురంబు రాచికొన నామె జగచిలుకంబు నెత్తునుక

నెలత గుంట గుంట నీళ్ళులు త్రావిత
గాదె నిన్ను వెదుకగాను వచ్చి
మెరిసినిట్టిచోట మెరివక మెరిసితి
మెలత వేయియైన మిన్నులందు

నీకై మానుషభావమందితిగదే నీరేజపతేక్షణ
నీకై మానుషముక దృఢించితగదే నీరేజపతేక్షణ
నీకై బూని దురామయంపుజనులక సేవించితిక వెజ్జనై
నాకై సుంత యనుగ్రహింపగదవే నాళిక కేళిద్వితా!

ఓ సుకుమారచారువికచోల్పలలోచన! దేవసేన స
న్నాసిని యాదినుండియును నా డొక నీతినహించి యామె గై
సేసితి నీవయిక సకలచేతము ప్రీతము నాకు నెన్ను నో
న్నాసముపుచ్చుకొ మ్రనెదవా! మొగ మిట్టుల ద్రిప్పి వత్తునా

అనుచు బలవంతముగఁ ద్రిప్ప నభిముఖముగఁ
జాన తనతల పతిరొమ్ములోన దూర్చెఁ
బతియుఁ జక్కిలిగింతల పడతి జఘన
కక్ష భాగంబులక గలగలలు తెచ్చె

పరువడిఁ గొంతసేపటికి బ్రశ్రియ భావము మీఱఁగాఁ బర
స్పరమును వార లిద్దఱుఁ బ్రసంగముచేయుచు వల్లి యిట్లనెక
దిరముగ మీ కుటుంబము యతివ్రజ మద్ది భయంబు నాకు నీ
చరణము లంటెదక బరవసంబున నన్నుఁ గృజించఁబోను వే

అనిన స్వామి యిట్లు లనియె నోసీ! యాత్మ
నేను దేవ సేన నైన విడువ
పడతి నిన్ను మేన వదలుదునే యంచుఁ
గొగిలించుకొనియెఁ గమలనేత్ర

గంధర్వివోలె తెక్కలమీఁద నెగురుచు
దేవ సేనానామతీర్థ మొక్కఁడు
భారతీయవ్రజా వై రాగ్యభావంబు
పాలించుచుండె శోభాపయోధి
యసుర సేనా మహాహంకార భావంబు
పక్షుఝంకారమ్ము పారఁద్రోల
కడఁగి పంచారించి కాలకంఠమహస్సు
నాత్మసేనమున పడఁసృదీ ప్తి

నిత్యబహి రంతరింద్రియ నిగ్రహత
 పరిణత తపోనివేకసంభార యగుచు
 దినదినప్రాచ్యతేజోఽవధీరితాల్ప
 తారకాంశుప్రతానవర్జిస్తు వగుచు

సాహస్రఫణామాళి ను
 ణీహర్మ్యసితయు పల్లి విజతేజస్సం
 దోహమున వెలుగఁజేసెడు
 దేహులకై తాఁ గుభృన్నదీ డ్మేతాదుల్

ఇది యైహికానుష్ఠిత సంపాదనము అను
 షష్ఠా న న ము

(శ్రీ) వల్లీదేవసేనా విజయ మను
 (శ్రీ) కుమారాభ్యుదయము
 సంపూర్ణము.

